

Lieksan kaupungin lausunto

Lieksan kaupunki kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ”Valtioneuvoston periaatepäätös suomalaisesta demokratiapolitiikasta 2020-luvulla”. Luonnos periaatepäätökseksi suomalaisesta demokratiapolitiikasta on monipuolinen ja käsittelee kattavasti sekä kansallisten että kansainvälisten tutkimusten pohjalta käsiteltävää ilmiötä. Asiakirja sisältää myös selkeästi ryhmiteltyjä kehittämissuhteita kansalaisten osallisuuden ja demokratiakehityksen parantamiseksi.

Luonnoksessa on tunnistettu hyvin muutoksenhakumenettelyyn liittyviä ongelmia kuten esimerkiksi oikeuksien pitkät käsittelyajat, jotka heikentävät Suomessa luottamusta päätöksentekoon. Huoli muutoksenhakumenettelyyn liittyvistä moninaisista ongelmista on perusteltu. Lieksan kaupunki toteaa omalta osaltaan olevansa huolissaan muutoksenhakuun liittyvien muutoksenhakuprosessien vaikutuksista.

Laajalla muutoksenhakuoikeudella on pyritty turvaamaan yksilöiden oikeuksien toteutuminen ja oikeusvaltioperiaatteen turvaaminen. Laajalla muutoksenhakuoikeudella on toisaalta merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Oikeuskäyntiprosessien pitkien käsittelyaikojen ja moniportaisuuden takia valitusten käsittelyajat voivat olla jopa useita vuosia. Usein muutoksenhakijoina voi olla tahoja tai henkilöitä, joilla ei ole tosiasiallisesti asianosaisasemaa tai tosiasiallista suoraa sidosta esimerkiksi kaupunginvaltuuston tai muun kaupungin toimielimen tekemään päätökseen. Muutoksenhakuun liittyvien usein perusteettomien valitusten kielteiset taloudelliset vaikutukset voivat aiheuttaa useiden miljoonien eurojen vahingot, jotka jäävät kaupungin ja kaupunkilaisten veronmaksajien kustannettaviksi. Monesti esimerkiksi elinkeinoelämään liittyvät yritysten investoinnit jäävät toteutumatta päätöksentekoon ja muutoksenhakuun liittyvien viiveiden takia. Lisäksi valitukset voivat pysäyttää vuosiksi suunnitellut kaupungin tai jonkin muun organisaation toiminnot oikeusprosesseihin usein liittyvien toimenpidekieltojen takia. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat kannanhoidollisiin metsästyksiin liittyvät muutoksenhakuprosessit.

Yksilöiden ja muiden tahojen oikeuksien turvaamisen käänteisenä vaikutuksena on muutoksenhakujen rapauttava vaikutus paikallisen demokraattisen päätöksenteon uskottavuuteen. Kuntalaisten on haasteellista ymmärtää, miksi esimerkiksi valtuuston tekemiä yksimielisiä päätöksiä ei toimeenpanna kohtuullisen nopeasti. Tämä osaltaan alentaa uskoa paikallisen demokratian toteutumiseen ja vie pohjaa äänestysaktiivisuudelta.

Edellä mainittujen syiden takia muutoksenhakuun liittyviä prosesseja tulisi tarkastella kriittisesti myös niiden paikallisten taloudellisten, toiminnallisten ja paikallisdemokratiaan liittyvien vaikutusten takia. Jo vuonna 2008 Matti Vanhasen hallitus huomioi oikeusprosessien kestoon liittyvät ongelmat ja pyrki vaikuttamaan niihin lyhentävästi. Merkittävää edistymistä ei kuitenkaan ole saavutettu. Lieksan kaupunki esittää, että osana oikeusprosesseihin liittyvää kehittämistä tutkittaisiin mahdollisuus nykyistä nopeampiin oikeusmenettelyihin taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävässä päätöksissä kuten esimerkiksi merkittävässä elinkeinotoimintaa edistävässä kuntien investoinneissa ja kannanhoidollisissa metsästyksissä. Toisaalta muutoksenhakuoikeutta ja siihen liittyvää vastuuta olisi syytä tarkastella kriittisesti siten, että niin sanottuja häiriövalituksia tehtyjen päätösten toimeenpanon pysäyttämiseksi ei olisi mahdollista tehdä kevyin perustein.

Luonnoksessa Valtioneuvoston periaatepäätökseksi suomalaisesta demokraatiapolitiikasta 2020-luvulla on käsitelty monipuolisesti ja kattavasti vaaleihin liittyviä asiasisältöjä. Luonnoksessa oli tarkasteltu hyvin nettiäänestämiseen liittyviä sisältöjä. Lieksan kaupunki toteaa, että huolimatta nettiäänestämiseen liittyvistä haasteista, verkkoäänestämistä tulisi kuitenkin pyrkiä edistämään. Äänestämisen helppous ja vaivattomuus on keskeinen asia äänestysaktiivisuuden nostamisessa. Suomalaiset (erityisesti nuoret ja työikäiset) ovat yhä enemmän tottuneet hoitamaan tunnistautumalla asiansa verkkopalveluissa, minkä takia erillinen asiointi äänestyspaikalla ei tapahdu enää yhtä matalalla kynnyksellä kuin aiemmin. Lisäksi Lieksan kaupunki korostaa, että vaalijärjestelmän kehittämisen tulee tapahtua siten, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä esimerkiksi kansanedustajaksi riippumatta asuinpaikasta tai varallisuudesta. Kynnystä yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen voidaan alentaa myös torjumalla maalittamista ja yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyvää häiriökäyttäytymistä nykyistä tehokkaammin.

Jarkko Määttänen
kaupunginjohtaja